

ANALIZA EKOLOŠKE I INTEGRIRANE POLJOPRIVREDNE PROIZVODNJE U REPUBLICI HRVATSKOJ

Babić, Tihomir

Master's thesis / Diplomski rad

2014

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of agriculture / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Poljoprivredni fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:151:511816>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-04-16**

Sveučilište Josipa Jurja
Strossmayera u Osijeku

**Fakultet
agrobiotehničkih
znanosti Osijek**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek - Repository of the Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek](#)

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJ

**SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA
POLJOPRIVREDNI FAKULTET U OSIJEKU**

Tihomir Babić, apsolvent

Diplomski studij Agroekonomika

**ANALIZA EKOLOŠKE I INTEGRIRANE POLJOPRIVREDNE PROIZVODNJE
U REPUBLICI HRVATSKOJ**

Diplomski rad

Osijek, 2014.

**SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA
POLJOPRIVREDNI FAKULTET U OSIJEKU**

Tihomir Babić, apsolvent

Diplomski studij Agroekonomika

**ANALIZA EKOLOŠKE I INTEGRIRANE POLJOPRIVREDNE PROIZVODNJE
U REPUBLICI HRVATSKOJ**

Diplomski rad

Povjerenstvo za ocjenu i obranu diplomskog rada:

1. prof. dr. sc. Krunoslav Zmaić, predsjednik
2. doc. dr. sc. Tihana Sudarić, mentor
3. prof. dr. sc. Jadranka Deže, član

Osijek, 2014.

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
2. MATERIJALI I METODE.....	2
3. DEFINICIJA EKOLOŠKE I INTEGRIRANE POLJOPRIVREDE.....	3
4. REZULTATI ISTRAŽIVANJA.....	6
4.1. Analiza ekološke i integrirane poljoprivrede u Republici Hrvatskoj	6
4.1.1. Stanje ekološke poljoprivrede u Republici Hrvatskoj	7
4.1.2. Stanje integrirane poljoprivrede u Republici Hrvatskoj	16
4.2. Zakonodavni okvir RH i usklađenost s EU	21
4.3. Kontrolni mehanizmi i stručni nadzor u RH	23
4.4. Državne mjere za budućnost ekološke i integrirane poljoprivrede u RH.....	29
5. ZAKLJUČAK.....	32
6. LITERATURA	33
7. SAŽETAK.....	35
8. SUMMARY	36
9. POPIS TABLICA	37
10. POPIS SLIKA	38
11. POPIS GRAFIKONA.....	39
TEMELJNA DOKUMENTACIJSKA KARTICA	40
BASIC DOCUMENTATION CARD	41

1. UVOD

Izradom diplomskog rada želi se ukazati na značaj ekološke i integrirane poljoprivredne proizvodnje kao dva različita sektora poljoprivrede čiji se udio sve više povećava u većini zemalja svijeta i Republici Hrvatskoj te doprinosi revitalizaciji i razvoju ruralnih krajeva.

Nakon uvoda, unutar drugog poglavlja kratko su opisani materijali i metode koji su korišteni pri izradi rada.

U trećem poglavlju definirani su pojmovi ekološke i integrirane poljoprivrede, njihovi koncepti, načela na kojima se temelje, ciljevi kojima teže te su na taj način otkrivene sličnosti i razlike između ta dva koncepta ekološke poljoprivrede.

U četvrtom poglavlju koje je ujedno i glavno poglavlje ovoga rada, prikazani su rezultati istraživanja trenutnog stanja te smjer razvoja ekološke i integrirane poljoprivredne proizvodnje u Republici Hrvatskoj.

Nadalje, unutar četvrtog poglavlja analiziran je zakonodavni okvir Republike Hrvatske koji se tiče ekološke i integrirane proizvodnje i njegova usklađenost s pravnom stečevinom Europske unije.

Nakon toga, objašnjeni su svi mehanizmi stručne kontrole kojoj podliježu subjekti ekološke i integrirane proizvodnje u Republici Hrvatskoj te načini stjecanja ekološkog certifikata i znaka ekoproizvoda.

Na kraju četvrtog poglavlja ukazano je na neke od državnih mjera kojima će se pokušati osigurati još veći rast ekološke i integrirane proizvodnje u budućnosti.

U posljednjem, petom poglavlju, napravljen je kratak pregled onoga što se u radu spominje i konačni zaključak.

2. MATERIJALI I METODE

Za potrebe pisanja diplomskog rada korištena je dostupna stručna i znanstvena literatura iz područja ekološke i integrirane poljoprivredne proizvodnje. Služeći se tom literaturom u izradi rada korištena je metoda kompilacije.

Također, korišteni su statistički podaci sa službenih stranica Ministarstva poljoprivrede o površinama, proizvođačima i granama poljoprivredne proizvodnje u Republici Hrvatskoj pri čemu su primjenjene metode statistike, deskripcije, analize, sinteze i dokazivanja te metoda uzoraka. Podaci su prikazani u obliku grafikona i tablica.

Koristeći dostupnu literaturu, baze podataka i uobičajene statističko-analičke metode istraženo je trenutno stanje, karakteristike i trendovi ekološke i integrirane poljoprivredne proizvodnje u Republici Hrvatskoj.

Izrada diplomskog rada uključivala je korištenje Microsoft Office alata za pisanje i uređivanje teksta te izradu statističkih tablica i grafikona.

3. DEFINICIJA EKOLOŠKE I INTEGRIRANE POLJOPRIVREDE

Pravci ekološke i integrirane poljoprivrede razvili su se kao pokušaji rješavanja sve katastrofalnijih posljedica konvencionalne poljoprivrede na okoliš.

Ekološka poljoprivreda, poznatija još i pod nazivom *organska* (eng. organic agriculture), može se najjednostavnije definirati kao oblik poljoprivredne proizvodnje zdrave hrane bez upotrebe agrokemikalija (mineralnih gnojiva, pesticida, hormona i dr.). No, koncept ekološke proizvodnje je mnogo složeniji i njegova bit nije samo u izostavljanju agrokemikalija, nego u sveukupnom gospodarenju kojim je to moguće postići. Ovaj model temelji se na održivom razvoju, ne samo u pogledu zdravlja ljudi nego i zaštite okoliša.

Prema Kisiću (2014.)¹ ekološka poljoprivreda je koncipirana tako da štiti tlo, vodu, zrak, biljne i animalne te genetske resurse, nije za okoliš degradirajuća, tehnički je primjerena, ekonomski opstojna, a socijalno prihvatljiva. Za razliku od konvencionalne poljoprivrede koja se temelji na velikim unosima izvan farme, ekološka poljoprivreda propagira što manji unos izvan gospodarstva. Zato neki znanstvenici za ekološku poljoprivredu kažu da predstavlja brak između ekologije i poljoprivrede.

Ideal ekološkog gospodarstva predstavlja mješovito gospodarstvo koje se sastoji od više osnovnih dijelova: oranica, pašnjaka, voćnjaka, povrtnjaka, vinograda i uzgoja stoke. Na taj se način uspostavlja ravnoteža i sklad cjeline, a ujedno i stabilnost i otpornost na vanjske utjecaje (prirodne, ekonomske i dr.).²

Važno je naglasiti kako smisao ekološke poljoprivrede nije u negiranju i odbacivanju pozitivnih dostignuća konvencionalne poljoprivrede, već u iznalaženju ekoloških i ostalih rješenja tamo gdje je to potrebno. Ekološka poljoprivreda isto tako nije niti povratak na poljoprivredu naših djedova. Naprotiv, ekološka poljoprivreda je dio suvremene

¹ Kisić, I.: *Uvod u ekološku poljoprivredu*, Agronomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2014., str. 50

² <http://www.ekopoduzetnik.com/tekstovi/definicija-ekoloske-poljoprivrede-5635/> (preuzeto 21.09.2014)

poljoprivredne proizvodnje, trgovine i agronomske znanosti te se upravo i temelji na njenim najnovijim spoznajama i dostignućima.³

Ekološka poljoprivreda se razvila iz biološko-dinamičke poljoprivrede koju je utemeljio Rudolf Steiner u prvoj polovici 20. stoljeća pri čemu poljoprivredi dodaje duhovnu komponentu, a 80-tih godina prošloga stoljeća širom svijeta dolazi do velike ekspanzije ekološke poljoprivrede.

Ekološke poljoprivredne metode međunarodno su regulirane i zakonski unaprijeđene od strane mnogih država, a baziraju se uglavnom na standardima koje je postavila Međunarodna federacija pokreta organske poljoprivrede (International Federation of Organic Agriculture Movements – IFOAM), krovna organizacija za organsku poljoprivredu osnovana 1972. godine. Prvi zakoni i pravilnici vezani za ekološku proizvodnju izrađeni su unutar IFOAM-a. Godine 2004. Glavnoj skupštini IFOAM-a usvojena su revidirana načela ekološke poljoprivrede:

- načelo zdravlja – ekološka poljoprivreda trebala bi održavati i povećavati zdravlje tla, biljaka, životinja i ljudi kao jedno i nedjeljivo
- načelo ekologije – ekološka poljoprivreda trebala bi se temeljiti na radu unutar životnih ekoloških sustava i ciklusa, oponašajući ih i održavajući ih
- načelo pravednosti – ekološka poljoprivreda trebala bi se graditi na odnosima koji osiguravaju pravednost s obzirom na okoliš i životne prilike
- načelo sigurnosti – ekološka poljoprivreda trebala bi se provoditi oprezno i odgovorno radi zaštite zdravlja i dobrobiti današnjih i budućih generacija i okoliša⁴

Integrirana proizvodnja je koncept održive poljoprivredne proizvodnje koji je razvijen 1976. godine od strane Međunarodne organizacije za biološki nadzor nad štetnim životinjama i biljkama (International Organisation for Biological and Integrated Control of Noxious Animals and Plants, IOBC) i koji je stekao međunarodno priznanje i primjenu.

³ Znaor, D.: *Ekološka poljoprivreda – poljoprivreda sutrašnjice*, Nakladni zavod Globus, Zagreb, 1996., str. 20

⁴ Kisić, I.: *Uvod u ekološku poljoprivredu*, Agronomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2014., str. 54

IOBC definira integriranu proizvodnju kao poljoprivredni sustav za proizvodnju hrane koji optimizira korištenje prirodnih resursa i regulatornih mehanizama, osiguravajući time dugoročno uspješnu i održivu poljoprivredu. Taj oblik poljoprivrede pažljivo odabire biološke metode, tehnike uzgoja i kemijske postupke koje koristi, pokušavajući naći ravnotežu između zaštite okoliša, isplativosti i socijalnih potreba.⁵

Pridjev *integrirana* podrazumijeva integriranje, tj. objedinjavanje ekološkog i ekonomskog gospodarenja u poljoprivredi. To konkretno znači da u integriranoj poljoprivredi treba koristiti ekološki prihvatljive agrotehničke mjere, primjerice uzgoj kultivara otpornih na štetočine i klimatske uvjete određenog kraja (tj. autohtone sorte) te pravilnu plodosmjenu koja određuje izmjenu kultura na nekoj površini. Nadalje, treba upotrebljavati zdravo sjeme i drugi sadni materijal, mehaničke i fizikalne mjere zaštite bilja, biološke mjere zaštite bilja te primjenjivati tzv. dobru gospodarsku praksu u zaštiti bilja koja ne podrazumijeva potpuno suzbijanje štetočina nego zaštitu bilja od većih gospodarskih šteta i korištenje stručnog znanja i zdravog razuma u samostalnim odlukama o zaštiti bilja.⁶

U integriranoj poljoprivredi je iznimno dopuštena primjena agrokemikalija, ali ograničena je na najnužniju mjeru potrebnu za održanje populacije štetnih organizama ispod razine gospodarske štete. Tek kad broj štetnika koji se pomno prati premaši kritične vrijednosti, pristupa se suzbijanju agrokemikalijama.

U EU je već 80% poljoprivredne proizvodnje integrirano, 10% je ekološka poljoprivreda, a preostalih 10% konvencionalna.⁷ U usporedbi s EU trenutno stanje u Republici Hrvatskoj je sasvim drugačije, gotovo 90% poljoprivredne proizvodnje je konvencionalno, 7% je integrirano dok ekološka proizvodnja obuhvaća tek 3%.

⁵ <https://toad.eesc.europa.eu/viewdoc.aspx?doc=ces/nat/nat596/hr/eesc-2013-02103-00-00-ac-tra-hr.doc> (preuzeto 21.09.2014.)

⁶ Fanuko, N.: *Ekologija – udžbenik za stručne studije vinarstva i mediteranske poljoprivrede*, Veleučilište u Rijeci, 2005., str. 110

⁷ Agroklub, <http://www.agroklub.com/poljoprivredne-vijesti/buducnost-poljoprivrede-je-u-sirenju-integrirane-proizvodnje/5909/> (preuzeto 21.09.2014.)

Integrirana i ekološka poljoprivreda imaju zajednički cilj: proizvoditi hranu na način koji u najvećoj mogućoj mjeri poštuje okoliš. Ciljevi su im, dakle, slični, no sredstva i strategije koje koriste kako bi ih ostvarili su različiti.

Ekološka je poljoprivreda uređena na europskoj razini u okviru sve priznatije oznake kvalitete. Integrirana proizvodnja, za razliku od ekološke, još nije regulirana na europskoj razini, ali zato je regulirana na razini država članica ili regija, gdje postoje velike međusobne razlike i velika zakonodavni nesklad. S tehničkog gledišta, glavna razlika između te dvije vrste proizvodnje sastoji se u tome što integrirana proizvodnja ne isključuje upotrebu sintetičkih kemijskih proizvoda, dok ekološka poljoprivreda dobrovoljno ograničava određene načine proizvodnje.

4. REZULTATI ISTRAŽIVANJA

Rezultati istraživanja odnose se na analizu ekološke i integrirane poljoprivredne proizvodnje u Republici Hrvatskoj. Prikazan je razvoj ekološke i integrirane proizvodnje od početka službenog praćenja podataka, struktura i trenutno stanje, zakonodavni okvir i usklađenost s pravnom stečevinom Europske unije, stručni nadzor, način stjecanja certifikata i označavanje ekoloških proizvoda te državne mjere kojima će se poticati razvoj obiju grana poljoprivredne proizvodnje u budućem razdoblju.

4.1. Analiza ekološke i integrirane poljoprivrede u Republici Hrvatskoj

Najraniji statistički podaci o stanju ekološke poljoprivrede u Republici Hrvatskoj potječu iz 2000. godine. Te godine u Hrvatskoj je bilo 12,5 ha poljoprivrednih površina pod ekološkom proizvodnjom i 17 ekoloških proizvođača certificiranih od strane međunarodno priznatih organizacija.⁸

⁸ Petljak, K.: *Distribution channels of organic food in the Republic of Croatia*, Faculty of Business Excellence, Vol. 7 No. 1, 2013., str. 77-78, http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=156309 (preuzeto 22.9.2014.)

No, ekološka poljoprivreda počinje biti pravno regulirana tek 2001. godine donošenjem *Zakona o ekološkoj proizvodnji poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda* prema kojemu službeno evidentiranje podataka kreće tek od 2002. godine. Donošenje tog Zakona, kao i pratećih pravilnika i propisa, predstavljalo je zakonski okvir za reguliranje i daljnji razvoj ekološke poljoprivrede u Republici Hrvatskoj i otada se površine pod ekološkom proizvodnjom konstantno povećavaju, sa izuzetkom 2004. i 2012. godine, kada je zabilježeno smanjenje površina.

Najraniji podaci o stanju integrirane poljoprivredne proizvodnje u Republici Hrvatskoj potječu iz 2010. godine.

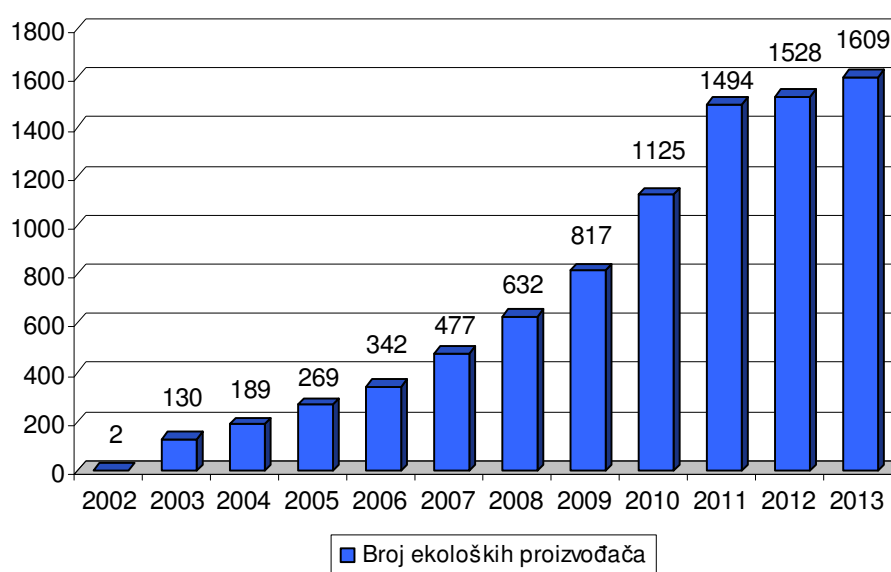
Ministarstvo poljoprivrede vodi službenu statistiku o ekološkoj i integriranoj poljoprivrednoj proizvodnji u Republici Hrvatskoj. Unutar Ministarstva poljoprivrede postoji *Odjel za ekološku i održivu poljoprivredu* koji vodi Upisnike i zato se ti podaci mogu smatrati pouzdanima. Ministarstvo poljoprivrede vodi evidenciju o broju registriranih proizvođača ekološke i integrirane proizvodnje, ekološkoj i integriranoj biljnoj proizvodnji, te ekološkom uzgoju životinja. Ministarstvo poljoprivrede ne raspolaže podacima o broju i vrsti ekoloških poljoprivredno-prehrambenih proizvoda te o vrijednosti i veličini tržišta tih proizvoda u Republici Hrvatskoj. Osim toga, ne postoji niti neka druga dostupna literatura koja može dati pouzdane podatke za to područje istraživanja.

4.1.1. Stanje ekološke poljoprivrede u Republici Hrvatskoj

Svi podaci o ekološkoj proizvodnji prikupljeni prije 2002. godine i prije donošenja *Zakona o ekološkoj proizvodnji poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda* iz 2001. godine ne mogu se smatrati dovoljno pouzdanima jer u tom razdoblju ekološka poljoprivreda nije bila pod stručnim nadzorom ovlaštenih tijela i još nisu bili definirani normativni i tehnički uvjeti za ekološku proizvodnju.

Službeno praćenje i evidentiranje podataka o ekološkoj poljoprivrednoj proizvodnji u Republici Hrvatskoj počinje od 2002. godine. Tada je bilo registrirano samo dvoje proizvođača ekoloških proizvoda i 51,8 ha poljoprivrednog zemljišta pod ekološkom proizvodnjom. U 2003. godini dolazi do znatnog povećanja broja ekoloških proizvođača, odnosno registrirano je 130 proizvođača ekoloških proizvoda.

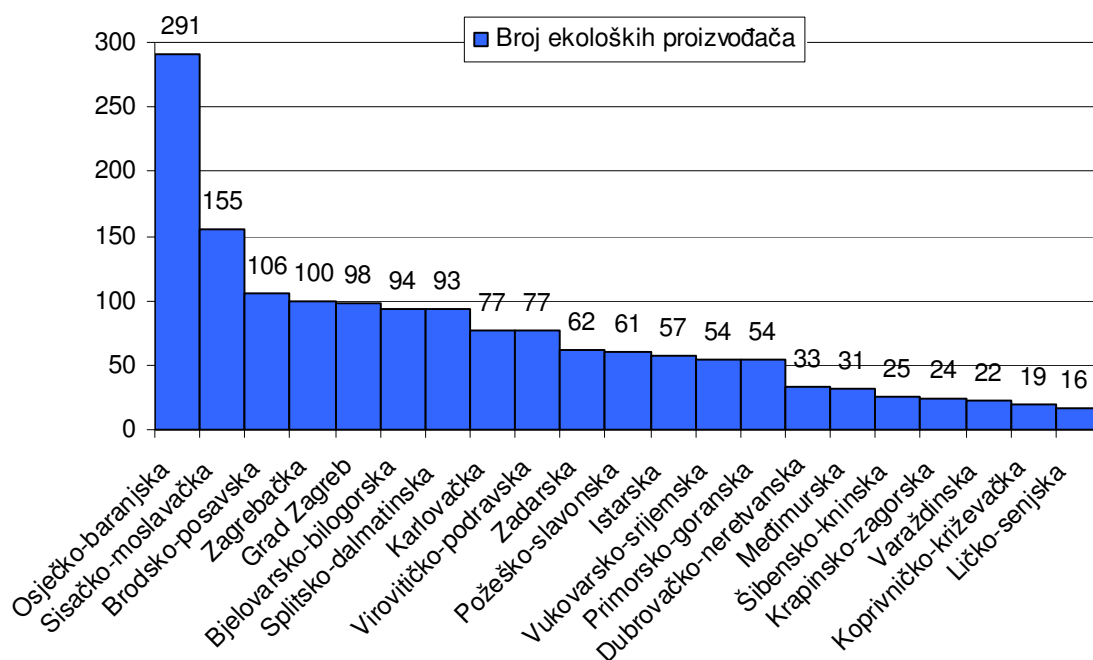
Grafikon 1. Broj fizičkih i pravnih osoba u ekološkoj proizvodnji u RH u razdoblju 2002.-2013. godine

Izvor: Ministarstvo poljoprivrede, www.mps.hr/default.aspx?id=6184 (preuzeto 22.9.2014.)

Gledano prema *Upisniku proizvođača u ekološkoj proizvodnji*, broj ekoloških proizvođača se svake iduće godine kontinuirano povećavao (što je prikazano na Grafikonu 1.) te je prema najsvježijim podacima u 2013. godini zabilježeno 1.609 ekoloških proizvođača. Ako promatramo podatke za razdoblje od posljednjih pet godina, dolazimo do zaključka da se u 2013. godini broj ekoloških proizvođača povećao za 97% u odnosu na 2009. godinu.

Grafikon 2. Broj gospodarstava u ekološkoj poljoprivredi po županijama 2012. godine

Izvor: Kisić, I.: *Uvod u ekološku poljoprivredu*, Agronomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2014., str. 287

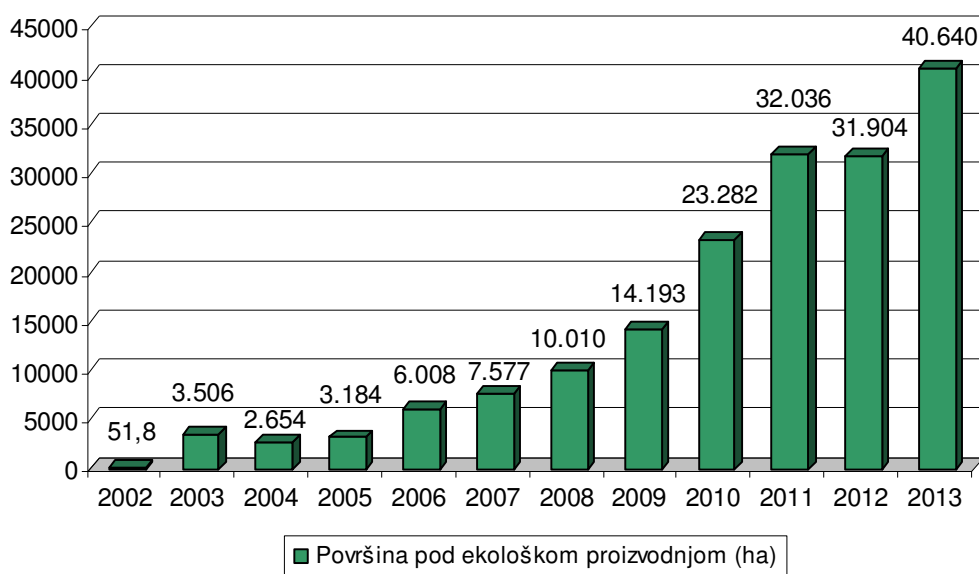
Na Grafikonu 2. prikazana je prostorna distribucija subjekata u ekološkoj proizvodnji po županijama Republike Hrvatske u 2012. godini. Na prvom mjestu, treću godinu zaredom, nalazi se Osječko-baranjska županija sa 291 ekološkim proizvođačem. To je gotovo petina poljoprivrednih gospodarstava koja se bave ekološkom proizvodnjom. Na drugom mjestu nalazi se Sisačko-moslavačka županija sa 155 proizvođača, na trećem Brodsko-posavska sa 106 proizvođača, zatim slijedi Zagrebačka sa 100 proizvođača te Grad Zagreb sa 98 proizvođača. Dakle, iz prikazanih podataka se vidi da po broju ekoloških proizvođača prednjače kontinentalne županije. Od primorskih županija daleko najbolje stoji Splitsko-dalmatinska županija sa 93 proizvođača, dok ostale dosta zaostaju. Ličko-senjska županija nalazi se na zadnjem mjestu sa samo 16 proizvođača.

Ovi podaci se kose sa elementarnom prostornom logikom jer bi zbog svojih komparativnih prednosti kontinentalni dio Hrvatske trebao više biti orijentiran na konvencionalnu ili integriranu poljoprivredu, a krška područja zbog malih i razbacanih obradivih površina na ekološku proizvodnju. Ipak, kontinentalni dio Hrvatske je poljoprivredno mnogo razvijeniji te

iz tog razloga prednjači u razvoju ekološke poljoprivrede. Daljnjim razvojem i komercijalizacijom ekološke poljoprivrede trebalo bi doći do povećanja broja ekoloških proizvođača i u krškim područjima, pogotovo s obzirom na turističku razvijenost županija.⁹

Kako je svake godine kontinuirano rastao broj ekoloških proizvođača, sukladno tome povećavale su se i površine poljoprivrednog zemljišta pod ekološkom proizvodnjom, što je prikazano na Grafikonu 2. Tako je s početnih 51,8 ha u 2002. godini, otkad počinje službeno praćenje podataka, ukupna poljoprivredna površina pod ekološkom proizvodnjom u 2003. godini povećana na 3.506 ha.

Grafikon 3. Poljoprivredne površine pod ekološkom proizvodnjom u RH
u razdoblju 2002.-2013. godine

Izvor: Kisić, I.: *Uvod u ekološku poljoprivredu*, Agronomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2014., str. 287;
Ministarstvo poljoprivrede, www.mps.hr/default.aspx?id=6184 (preuzeto 23.9.2014.)

U 2004. godini prvi put dolazi do smanjenja površina pod ekološkom proizvodnjom te je zabilježeno 2.654 ha što je 24%-tno smanjenje u odnosu na prethodnu godinu. U 2005. godini

⁹ Pejnović D., Ciganović A., Valjak. V.: *Ekološka poljoprivreda Hrvatske: problemi i mogućnosti razvoja*, Croatian Geographical Bulletin, Vol. 74. No. 1., 2012, str. 145,
http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=128719 (preuzeto 22.9.2014.)

povećanje površina pod ekološkom proizvodnjom se opet nastavlja i doseže 3.184 ha, ali je i dalje manja ukupna količina površina u odnosu na prethodnu, 2003. godinu. Otada se broj poljoprivrednih površina pod ekološkom proizvodnjom kontinuirano značajno povećavao sve do 2012. godine kada dolazi do posljednjeg zabilježenog smanjenja površina. Te je godine zabilježeno 31.904 ha površina pod ekološkom proizvodnjom, što je neznatno smanjenje od 0.4% u odnosu na prethodnu godinu. U 2013. godini zabilježeno je 40.640 ha površina pod ekološkom proizvodnjom, što je za 27% više nego prethodne godine, a za čak 186% više u odnosu na 2009. godinu.

Ukupne poljoprivredne površine pod ekološkom proizvodnjom obuhvaćaju površine pod ekološkim statusom i one površine koje se nalaze u prijelaznom razdoblju.¹⁰

Što se tiče načina korištenja poljoprivrednih površina u ekološkoj proizvodnji, koji je prikazan u tablici 1., vidljivo je da su u promatranom razdoblju od 2003. do 2013. godine najzastupjenije bile površine oranica, sa izuzetkom 2007. i 2008. godine kada su dominirale livade i pašnjaci. U 2013. godini od ukupno 40.640 ha poljoprivrednog zemljišta pod ekološkom proizvodnjom najveći udio površina, gotovo polovica, otpada na oranice (47%), zatim na livade i pašnjake (35%) i voćnjake (8%). Također valja istaknuti kako je značajnijem povećanju ukupnih površina pod ekološkom proizvodnjom u 2013. godini ponajviše doprinijelo povećanje površina livada i pašnjaka za čak 87% u odnosu na prethodnu godinu.

¹⁰ Petljak, K.: *Pregled razvoja i obilježja ekološke poljoprivrede u Republici Hrvatskoj*, Ekonomski Vjesnik / Econviews : Review of Contemporary Entrepreneurship, Business, and Economic Issues, Vol. XXIV No. 2, 2011., str. 387, http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=113174 (preuzeto 23.9.2014.)

Tablica 1. Načini korištenja poljoprivrednih površina u ekološkoj proizvodnji
u razdoblju 2003.-2013. godine

Godina/ Površina (ha)	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.
Oranice	2.494	2.386	2.214	2.958	2.916	2.800	9.766	17.066	22.156	17.815	19.131
Voćnjaci	27	34	84	201	575	792	1.264	1.770	2.058	2.851	3.223
Vinogradi	43	30	30	32	75	212	191	400	614	634	791
Maslinici	2	3	26	37	83	100	228	322	600	860	1.330
Livade i pašnjaci	940	146	740	2.620	3.495	5.603	1.998	2.452	4.943	7.635	14.274
Ugar			27	102	40	100	84	156	452	720	**
Šume*			60	59	87	82	315	444	352	69	**
Povrće					92	95	68	284	143	160	165
Ljekovito bilje					214	226	279	388	718	1.159	1.368
Ukupno (ha)	3.506	2.654	3.184	6.008	7.577	10.010	14.193	23.282	32.036	31.903	40.640

* uključuje neobrađeno zemljište korišteno za pčelinju pašu, samoniklo bilje i šumske plodine

** podaci nisu dostupni

Izvor: Kisić, I.: *Uvod u ekološku poljoprivredu*, Agronomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2014., str. 287;

Ministarstvo poljoprivrede, www.mps.hr/default.aspx?id=6184 (preuzeto 23.9.2014.)

U tablici 2. prikazana je prostorna distribucija poljoprivrednih površina pod ekološkom proizvodnjom po županijama Republike Hrvatske u razdoblju od 2008. do 2012. godine. U 2008. godini Sisačko-moslavačka županija bila je vodeća po zastupljenosti površina pod ekološkom proizvodnjom s 2.401,8 ha. Od 2009. godine pa nadalje, Osječko-baranjska županija preuzima primat po količini površina koje su znatno veće u usporedbi sa ostalim županijama. Tako u 2012. godini ta županija prednjači sa 7.608 ha površina, što je gotovo četvrtina (24%) ukupnih površina pod ekološkom proizvodnjom u Republici Hrvatskoj. Možemo zaključiti da to nije ništa neobično s obzirom na daleko najveći broj ekoloških proizvođača u toj županiji. Osječko-baranjsku županiju slijede Virovitičko-podravska s 12% površina, Sisačko-moslavačka s 10% površina i Brodsko-posavska sa 8% površina. Najmanje površina pod ekološkom proizvodnjom zabilježeno je u Krapinsko-zagorskoj, tek 87 ha (0,27% ukupnih površina) i Varaždinskoj županiji, 90,6 ha (0,28% ukupnih površina).

Tablica 2. Biljna proizvodnja u ekološkoj poljoprivredi po županijama
u razdoblju 2008.-2012. godine

ŽUPANIJE	Površina (ha) 2008.	Površina (ha) 2009.	Površina (ha) 2010.	Površina (ha) 2011.	Površina (ha) 2012.
GRAD ZAGREB	26,6	23,8	967,4	853,5	1.272,3
ZAGREBAČKA	880,2	1.150,4	561	567,1	814,4
SPLITSKO-DALMATINSKA	195,1	105,6	174,9	455,2	387,4
OSJEČKO-BARANJSKA	2.337,3	3.693,6	7.911,5	8.935,2	7.608
ISTARSKA	98,5	133,9	173,3	389,1	516,1
POŽEŠKO-SLAVONSKA	1.019	1.240,3	1.324,3	1.781,3	1.826,7
ŠIBENSKO-KNINSKA	139,5	160,6	304,6	417,2	425,7
KOPRIVNIČKO-KRIŽEVAČKA	66,2	82,6	144,1	170,6	170,3
BJELOVARSKO-BILOGORSKA	201,8	623,2	812,4	1.695,1	1.362,3
MEĐIMURSKA	67,3	323,4	358,3	544,9	699
KARLOVAČKA	365,8	717,9	887,8	815,1	1.089,1
VUKOVARSKO-SRIJEMSKA	212,4	303,4	867,5	1.515,4	1.007,5
VARAŽDINSKA	79,9	73,6	58	64,2	90,6
LIČKO-SENJSKA	283,9	311,7	325,6	1.298,4	1.250,1
BRODSKO-POSAVSKA	860,7	1.329,6	2.364,3	3.596,7	2.636,8
VIROVITIČKO-PODRAVSKA	305,3	395,7	2.490,1	4.149	3.975,9
SISAČKO-MOSLAVAČKA	2.401,8	2.525,9	1.995,1	2.709,8	3.324,8
ZADARSKA	356,7	863,8	1.003,7	854,6	1.085,6
KRAPINSKO-ZAGORSKA	11,5	19,6	53,4	74,6	87
DUBROVAČKO-NERETVANSKA	5,3	17	69,7	245,9	154,6
PRIMORSKO-GORANSKA	96,1	98,1	435,2	902,8	2.119,5
UKUPNO RH	10.010,9	14.193,7	23.282,4	32.035,8	31.903,6

Izvor: Ministarstvo poljoprivrede, www.mps.hr/default.aspx?id=6184 (preuzeto 24.9.2014.)

Tablica 3. prikazuje odnos između površina pod ekološkom proizvodnjom i ukupnih poljoprivrednih površina u Republici Hrvatskoj od 2010. do 2013. godine. Možemo vidjeti da je 2010. godine udio ekološke proizvodnje u ukupno korištenom poljoprivrednom zemljištu iznosio 1,8%, a 2011. i 2012. godine malo manje od 2,5%. U 2013. godini taj udio se povećao na 3,12%. Ako se uzme u obzir da je Republika Hrvatska u ekološkoj poljoprivredi 2002. godine imala samo mizernih 0,003% ukupnih poljoprivrednih površina, ovaj podatak iz 2013. godine itekako daje nadu i podstrijeh za nastavak, ali i istovremeno podsjeća da se može i treba više učiniti za razvoj ekološke poljoprivrede.

Tablica 3. Udio ekoloških površina u odnosu na ukupno korišteno poljoprivredno zemljište

Godina	Ukupno korišteno poljoprivredno zemljište (ha)	Ekološka poljoprivredna proizvodnja (ha)	Udio ekološke proizvodnje u ukupno korištenom poljoprivrednom zemljištu (%)
2010.	1.300.000	23.282	1,80
2011.	1.300.000	32.036	2,46
2012.	1.300.000	31.904	2,45
2013.	1.300.000	40.640	3,12

Izvor: Ministarstvo poljoprivrede, www.mps.hr/default.aspx?id=6184 (preuzeto 24.9.2014.)

Podaci o stanju ekološkog uzgoja životinja u Republici Hrvatskoj, za razdoblje od 2009. do 2013. godine, pokazuju manje godišnje oscilacije u broju većine vrsta životinja i spor trend rasta (Tablica 4.). Kod nekih vrsta životinja nije bilo značajnih promjena u njihovom broju u posljednjih pet godina (goveda, košnice), a velike oscilacije i padovi su zabilježeni u broju svinja (2010. i 2011. godina). Jedine iznimke su u broju ovaca, koje značajno prevladavaju u odnosu na sve ostale vrste te u broju kopitara, kod kojih postoji dugogodišnji trend rasta. Također, proizvodi akvakulture u posljednje dvije godine počinju ostvarivati značajan rast.

Promatrajući podatke za 2013. godinu, možemo vidjeti da se rast proizvodnje bilježi u svim granama stočarstva, osim u svinjogojstvu. U odnosu na prethodnu 2012. godinu, količina proizvoda akvakulture dobivenih u ekološkom uzgoju veća je čak 224%, broj ekološki uzgojenih kopitara veći je 72%, broj koza veći je 20%, broj goveda veći je 16%, broj ovaca veći je 10%, broj pčelinjih košnica veći je 9% i broj peradi veći je za 5%. Pad broja životinja u 2012. godini zabilježen je samo u ekološkom uzgoju svinja i iznosi 18%.

U strukturi poljoprivrednog zemljišta u Republici Hrvatskoj pored oranica dominiraju još livade i pašnjaci, a pošto su te površine najpogodnije za domaće životinje poput ovaca, sasvim je logičan i shvatljiv značajan porast njihovog broja u proteklih nekoliko godina.

Krška područja Hrvatske, koja čine pašnjaci, najzastupljenija su u Istarskoj, Primorsko-goranskoj, Ličko-senjskoj, Zadarskoj, Šibensko-kninskoj, Splitsko-dalmatinskoj i Dubrovačko-neretvanskoj županiji. Upravo zbog pogodnih prirodnih uvjeta koji vladaju u tim područjima ekološko stočarstvo se nameće kao savršena opcija i može poslužiti kao glavni

oslonac za povećanje broja ekoloških proizvođača i pokretač razvoja ekološke poljoprivrede u tim područjima te ujedno tako doprinijeti i gospodarskom razvoju.

Tablica 4. Ekološko stočarstvo u razdoblju 2009.-2013. godine

Godina/vrsta	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.
Goveda	6.144	9.796	7.646	5.640	6.540
Kopitari	484	452	920	507	874
Ovce	9.688	9.349	14.773	17.601	19.411
Koze	1.492	1.545	1.206	1.477	1.769
Svinje	1.299	130	448	1.361	1.122
Perad	1.612	1.137	2.107	1.947	2.036
Pčele/košnice	2.121	2.381	1.804	2.462	2.678
Kunići	50	50	0	23	47
Proizvodi akvakulture (t)	*	4,85	0	250	810

* podaci nisu dostupni

Izvor: Ministarstvo poljoprivrede, www.mps.hr/default.aspx?id=6184 (preuzeto 24.9.2014.);

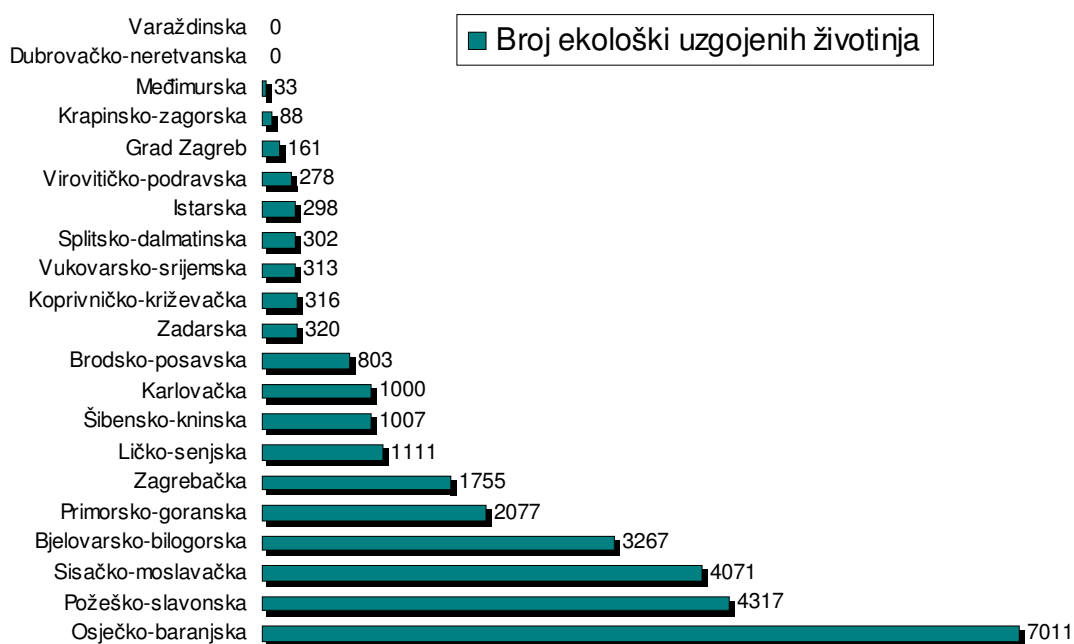
Musulini, D.: Ekološka i integrirana poljoprivreda, Osijek, 2013., <http://www.hah.hr/pdf/wfd2013/Musulin-Min-Polj-WFD2013.pdf> (preuzeto 24.10.2014.)

No, prema podacima iz grafikona 4., u kojemu je prikazan ukupan ekološki uzgoj životinja po županijama Republike Hrvatske, vidljivo je da su i u ovoj kategoriji ekološke poljoprivrede vodeće županije kontinentalne Hrvatske. Najveća ukupna ekološka stočarska proizvodnja ostvaruje se na području Osječko-baranjske županije u kojoj se provodi 25% ekološkog uzgoja životinja. Nakon Osječko-baranjske županije slijedi Požeško-slavonska sa 15% ekološkog uzgoja životinja, zatim Sisačko-moslavačka sa 14% ekološkog uzgoja životinja i Bjelovarsko-bilogorska sa 11% ekološkog uzgoja životinja. Ako gledamo samo po broju ekološki uzgojenih ovaca iste županije su također u samom vrhu i zajedno čine 72% ukupnog ekološkog uzgoja ovaca.

Od primorskih županija najbolje stoji Primorsko-goranska županija koja se nalazi među prvih pet županija sa 7% ekološkog uzgoja životinja te Ličko-senjska i Šibensko-kninska sa približno 4% ekološkog uzgoja životinja. Zadarska, Splitsko-dalmatinska i Istarska županija su ostvarile samo 1% ekološkog uzgoja životinja.

Varaždinska i Dubrovačko-neretvanska županija nalaze se na samom začelju jer prema podacima u 2012. godini u tim županijama nema zabilježenog ekološkog uzgoja životinja.

Grafikon 4. Ekološki uzgoj životinja po županijama RH u 2012. godini

* Ukupan broj ekološki uzgojenih životinja obuhvaća goveda, svinje, ovce, koze, kopitare i perad

Izvor: Ministarstvo poljoprivrede, <http://www.mps.hr/default.aspx?id=6184> (preuzeto 24.09.2014.)

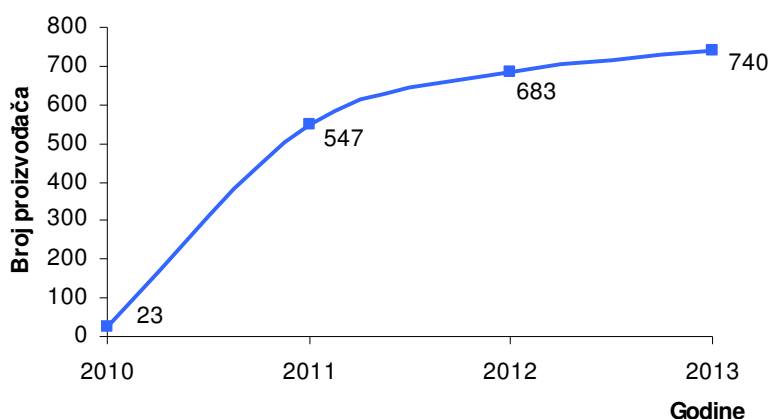
4.1.2. Stanje integrirane poljoprivrede u Republici Hrvatskoj

U Republici Hrvatskoj integrirana proizvodnja bilja uvodi se prvi put u zakonske okvire od 2009. godine, a potpore za integriranu proizvodnju dodjeljuju se od 2011. godine.

U samim počecima razvoja integrirane proizvodnje, odnosno 2010. godine, u Republici Hrvatskoj bilo je registrirano 23 poljoprivrednih proizvođača koji su se bavili proizvodnjom integriranih proizvoda na sveukupno 170,7 ha poljoprivrednog zemljišta. Na grafikonu 5. prikazano je kretanje broja integriranih proizvođača od 2010. do 2013. godine te možemo vidjeti kako se njihov broj značajno povećao s obzirom na kratko vremensko razdoblje postojanja tog sustava proizvodnje. Tako je već u drugoj godini postojanja sustava broj

proizvođača u integriranoj poljoprivredi porastao sa 23 na čak 547 proizvođača, a do 2013. godine registrirano je 740 proizvođača. Samo radi usporedbe, sektoru ekološke proizvodnje bilo je potrebno gotovo dvostruko više godina da dosegne tu brojku proizvođača.

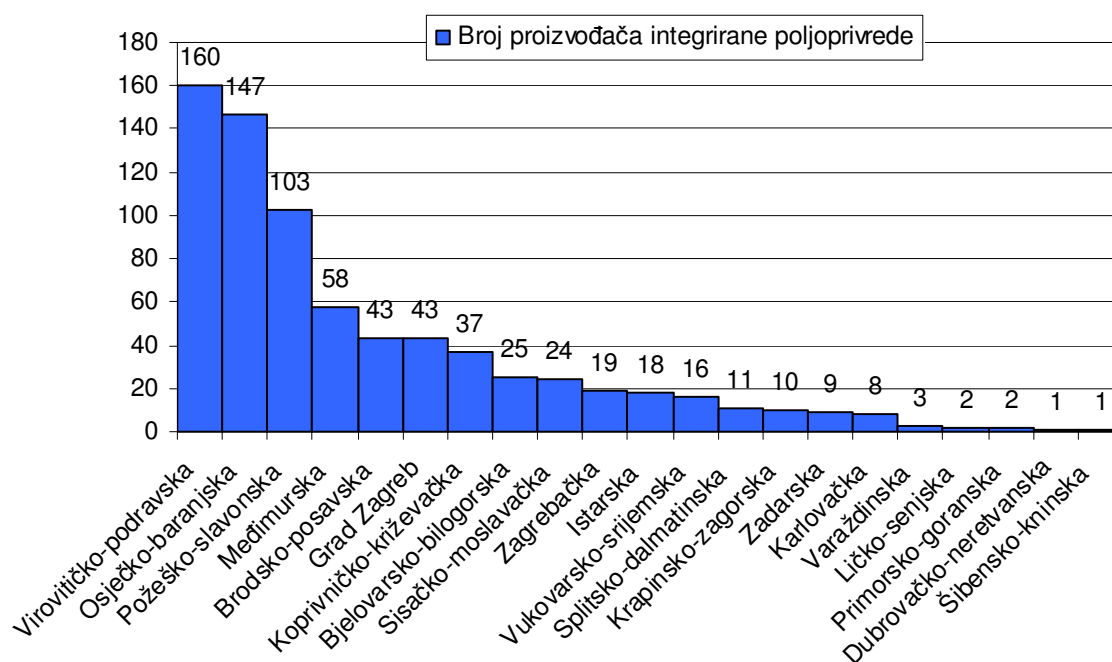
Grafikon 5. Kretanje broja gospodarstava u integriranoj proizvodnji 2010.-2013. godine

Izvor: Ministarstvo poljoprivrede, <http://www.mps.hr/default.aspx?id=5879> (preuzeto 25.09.2014.)

Na grafikonu 6. prikazana je prostorna distribucija poljoprivrednih gospodarstava u integriranoj proizvodnji po županijama Republike Hrvatske u 2013. godini. Od ukupno 740 proizvođača 160 ih se nalazi u Virovitičko-podravskoj županiji (22%), zatim na drugom mjestu nalazi se Osječko-baranjska županija sa 147 proizvođača (20%), dok se na trećem mjestu nalazi Požeško-slavonska županija sa 103 proizvođača (14%). Navedene tri županije na vrhu zajedno okupljaju više od polovice proizvođača u integriranoj proizvodnji (55%) dok sve ostale dosta zaostaju za njima. Podaci pokazuju da više od polovice županija, točnije njih 12, ima manje od 20 proizvođača koji djeluju na njihovom teritoriju, a njih 7 broji čak manje od 10 proizvođača. Od primorskih županija u najboljem položaju, otprilike u sredini, nalazi se Istarska županija sa 18 proizvođača što je samo 2% ukupnog broja proizvođača. Dakle, i u slučaju integrirane proizvodnje prednjače kontinentalne županije, samo što je njihova prevlast još izraženija nego u slučaju ekološke proizvodnje.

Grafikon 6. Broj proizvođača u integriranoj poljoprivredi po županijama 2013. godine

Izvor: Ministarstvo poljoprivrede, www.mps.hr/default.aspx?id=5879 (preuzeto 25.09.2014.)

Prema podacima iz tablice 5. možemo vidjeti kako se kretao razvoj integrirane poljoprivredne proizvodnje u Republici Hrvatskoj po područjima biljne proizvodnje u koja pripadaju voćarstvo, povrćarstvo, vinogradarstvo i ratarstvo. U samim počecima 2010. godine integrirana proizvodnja bila je slabo zastupljena te je ostvarila rezultate samo u područjima voćarstva i povrćarstva na ukupno 170,7 ha poljoprivrednog zemljišta. Već slijedeće godine broj površina pod integriranom proizvodnjom je značajno narastao na 72.319,1 ha. Iako su sve četiri grane poljoprivredne proizvodnje ostvarile rast, do enormnog povećanja površina došlo je ponajviše zahvaljujući integriranoj proizvodnji u ratarstvu na ukupnoj površini od 66.947,3 ha što čini gotovo 93% ukupnih površina pod integriranom proizvodnjom. U 2012, godini dolazi do 10%-tnog povećanja površina pod integriranom proizvodnjom u odnosu na prethodnu godinu, a površine u ratarskoj proizvodnji zauzimaju čak 99% ukupnih integriranih površina budući da su ostale grane proizvodnje doživjele velike padove. U zadnjoj promatranoj 2013. godini možemo vidjeti da su sve četiri grane poljoprivredne proizvodnje ostvarile značajan rast u odnosu na prethodnu godinu, ali i dalje prednjači sektor ratarstva sa 93% površina pod integriranom proizvodnjom, zatim slijede sektori vinogradarstva i voćarstva

sa 3% površina te sektor povrćarstva sa 0,7% površina. Integrirana poljoprivredna proizvodnja u 2013. godini obavljala se na ukupno 96.986,8 ha što je 22% više u odnosu na prethodnu godinu.

Tablica 5. Integrirana poljoprivredna proizvodnja u RH 2010.-2013. godine

Godine/površina (ha)	Voće	Povrće	Vinogradi	Ratarstvo	Ukupno
2010.	152,2	18,5	0,0	0,0	170,7
2011.	2.170,5	718,5	2.482,7	66.947,3	72.319,1
2012.	202,7	5,3	570,2	78.612,1	79.390,3
2013.	2.978,2	658,6	3.043,1	90.306,8	96.986,8

Izvor: Ministarstvo poljoprivrede, www.mps.hr/default.aspx?id=5879 (preuzeto 25.9.2014.)

Prema podacima Ministarstva poljoprivrede o prostornoj distribuciji poljoprivrednih površina pod integriranom proizvodnjom po županijama Republike Hrvatske za 2013. godinu, vidljivo je da Osječko-baranjska županija prednjači u svim granama poljoprivredne proizvodnje, osim u sektoru povrćarstva. Tako u sektoru voćarstva prednjači sa 796,3 ha, odnosno 27% ukupnih površina, dok ju prate Međimurska županija sa 12% površina i Virovitičko-podravska sa 11% površina. U sektoru vinogradarstva Osječko-baranjska županija prednjači sa 926,2 ha, odnosno 30% ukupnih površina, a prate ju Istarska sa 22% površina i Požeško-slavonska sa 21% površina. U sektoru ratarstva Osječko-baranjska županija prednjači sa 42.349,2 ha, odnosno 47% površina što je gotovo polovica svih integriranih površina u ratarstvu, a prate ju Virovitičko-podravska sa 18% površina i Vukovarsko-srijemska sa 15% površina. Povrćarstvo je jedina grana poljoprivredne proizvodnje u kojoj primat ne drži Osječko-baranjska županija već se nalazi na drugom mjestu sa 11% površina iza Vukovarsko-srijemske županije koja prednjači sa 460,4 ha, odnosno čak 70% površina, a iza njih slijedi Virovitičko-podravska sa 9% površina.

Tablica 6. Integrirana poljoprivredna proizvodnja po županijama 2013. godine

ŽUPANIJE	Površina u hektarima				
	Voćarstvo	Povrćarstvo	Proizvodnja grožđa	Ratarstvo	Ukupno
GRAD ZAGREB	313,3	2,7	4,8	176,8	479,4
BJELOVARSKO-BILOGORSKA	62,9	4,5	11,9	185,9	265,2
BRODSKO-POSAVSKA	59,9	0	21,9	3.327,7	3.409,5
DUBROVAČKO-NERETVANSKA	1,4	0	0	0	1,4
ISTARSKA	248,5	22,8	673,5	334,2	1.278,9
KARLOVAČKA	24,3	0	3,7	330,6	358,6
KOPRIVNIČKO-KRIŽEVAČKA	102,7	8,2	8,9	734,4	854,2
KRAPINSKO-ZAGORSKA	11,1	0	6,7	0	17,7
LIČKO-SENJSKA	2,4	0	0	11,2	13,6
MEĐIMURSKA	357,9	0	181,0	2.231,1	2.802,5
OSJEČKO-BARANJSKA	796,3	73,1	926,2	42.349,2	44.144,7
POŽEŠKO-SLAVONSKA	147	3,7	625,9	8.009,1	8.698,1
PRIMORSKO-GORANSKA	1,46	0	55,7	0	57,1
SISAČKO-MOSLAVAČKA	63,5	0	15,8	2.777,2	2.856,5
SPLITSKO-DALMATINSKA	8,9	0	2,4	0	11,3
ŠIBENSKO-KNINSKA	3,6	5,3	0	0	8,9
VARAŽDINSKA	9,9	0	0	63,6	95,1
VIROVITIČKO-PODRAVSKA	334,6	60,5	5,7	16.140,9	16.541,7
VUKOVARSKO-SRIJEMSKA	46,5	460,4	457,2	13.378,3	14.342,3
ZADARSKA	268,6	17,5	79,7	5,1	371
ZAGREBAČKA	113,5	0	0,9	251,4	365,8
UKUPNO RH	2.978,2	658,6	3.043,1	90306,8	96.986,8

Izvor: Ministarstvo poljoprivrede, www.mps.hr/default.aspx?id=5879 (preuzeto 26.9.2014.)

Promatrajući ukupnu integriranu proizvodnju po županijama možemo zaključiti da i u ovom slučaju prednjače kontinentalne županije, dok od primorskih županija najbolje stoji Istarska sa 1,3% površina. Najmanje površina u integriranoj proizvodnji, samo 1,4 ha, nalazi se u Dubrovačko-neretvanskoj županiji.

4.2. Zakonodavni okvir RH i usklađenost s EU

Od 2001. godine počeo se stvarati i razvijati institucionalni i zakonodavni okvir ekološke proizvodnje u Republici Hrvatskoj.

Nakon što je Republika Hrvatska 01. srpnja 2013. pristupila Europskoj uniji, svi zakoni, pravilnici i drugi zakonski akti usklađeni su sa pravnom stečevinom EU. Određeni zakoni jednaki su za sve države članice EU, ali svaka članica zadržava pravo određivanja posebnih pravila za svoju zemlju.¹¹

Dakle, ulaskom Republike Hrvatske u punopravno članstvo EU ekološka proizvodnja u RH regulirana je sljedećim zakonima i pravilnicima:

- Zakon o provedbi Uredbe Vijeća (EZ) br. 834/2007 o ekološkoj proizvodnji i označavanju ekoloških proizvoda (NN 80/13, 14/14)
- Pravilnik o ekološkoj proizvodnji (NN 86/13)

Osim navedenog, stupanjem u EU Hrvatska je dužna pridržavati se i zakona donesenih na razini cijele Europske unije, a koji su sljedeći:

- Uredba Vijeća 834/2007
- Uredba Komisije 710/2009
- Uredba Komisije 1235/2008
- Uredba Komisije 889/2008
- Uredba Komisije 271/2010
- Uredba Komisije 203/2012
- Uredba Komisije 505/2012¹²

Integrirana proizvodnja regulirana je:

- Zakonom o poljoprivredi (NN 149/09, 127/10, 50/12, 120/12, 148/13)

¹¹ Lokvina d.o.o. za ekološku poljoprivredu, <http://lokvina.hr/zakonodavstvo-europske-unije-u-ekoloskoj-poljoprivrednoj-proizvodnji/> (preuzeto 02.10.2014.)

¹² Ministarstvo poljoprivrede, <http://www.mps.hr/default.aspx?id=6184> (preuzeto 02.10.2014.)

- Pravilnikom o integriranoj proizvodnji poljoprivrednih proizvoda (NN 137/12, 59/14)
- Zakonom o potpori poljoprivredi i ruralnom razvoju (NN 120/12, 136/12)
- Pravilnikom o provedbi izravnih plaćanja i IAKS mjera ruralnog razvoja (NN 145/12)¹³

Pravilnikom o integriranoj proizvodnji poljoprivrednih proizvoda uređuje se sustav integrirane proizvodnje poljoprivrednih proizvoda, način i uvjeti upisa u *Upisnik proizvođača u integriranoj proizvodnji*, nadzor nad integriranom poljoprivrednom proizvodnjom, označavanje, sadržaj, veličina i izgled znaka integrirane proizvodnje i stavljanje na tržište integriranih proizvoda te druga pitanja značajna za provođenje ovoga sustava.¹⁴

Sukladno Pravilniku o integriranoj proizvodnji poljoprivrednih proizvoda (NN 137/12, 59/14) i Tehnološkim uputama za integriranu proizvodnju proizvođači u integriranoj proizvodnji mogu biti pravne ili fizičke osobe. U tehnološkim uputama opisane su sve agrotehničke mjere kojih se proizvođači u integriranoj proizvodnji moraju pridržavati. Proizvođači imaju obveza voditi propisanu evidenciju o integriranoj proizvodnji za svaku ARKOD parcelu te jednom godišnje prisustvovati predavanjima o integriranoj poljoprivrednoj proizvodnji u trajanju od pet sati. Na temelju toga proizvođači dobivaju određenu potvrdu.

Proizvođači u integriranu proizvodnju moraju uključiti sve površine prijavljene u ARKOD sustav iz pojedinih područja poljoprivredne proizvodnje (ratarstvo, povrćarstvo, voćarstvo i vinogradarstvo) osim onih površina koje se nalaze u postupku uključivanja ili su uključene u ekološku poljoprivrednu proizvodnju. Tokom ostvarivanja potpora za integriranu proizvodnju dopušteno je da prijavljene ARKOD parcele od strane jednog gospodarstva iduće godine mogu poslužiti za ostvarivanje potpora od strane drugog gospodarstva.

Ekološka poljoprivreda u Europi zakonski je regulirana još 1991. Uredbom Vijeća (EZ) br. 2092/91 o ekološkoj proizvodnji poljoprivrednih proizvoda i označavanju ekoloških

¹³ Poljoprivredna savjetodavna služba: *Postupak stjecanja znaka integrirane proizvodnje*, Zagreb, 2013., www.savjetodavna.hr/adminmax/File/integrirana%20proizvodnja/letak_integrirana_postupak_2013_opt.pdf (preuzeto 02.10.2014.)

¹⁴ Pravilnik o integriranoj proizvodnji poljoprivrednih proizvoda, http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2012_12_137_2906.html (preuzeto 02.10.2014.)

proizvoda, a prestala je važiti 28. lipnja 2007. godine kada je donesena nova Uredba Vijeća (EZ) br. 834/2007 o ekološkoj proizvodnji i označavanju ekoloških proizvoda.¹⁵

Uredba Vijeća (EZ) br. 834/2007 o ekološkoj proizvodnji i označavanju ekoloških proizvoda je krovni zakon Europske unije koji se tiče ekološke proizvodnje. Ovaj propis daje temeljni pravni okvir za ekološke proizvode unutar EU. Njime se određuju ciljevi i principi ekološke proizvodnje, postavljaju se pravila za ekološku proizvodnju, označavanje ekoloških proizvoda te uređuje sustav kontrole i trgovine sa trećim zemljama.

Uredba Komisije (EZ) br. 889/2008 od 5. rujna 2008. o detaljnim pravilima za provedbu Uredbe Vijeća (EZ) br. 834/2007 o ekološkoj proizvodnji i označavanju ekoloških proizvoda u pogledu ekološke proizvodnje, označavanja i stručne kontrole uređuje detaljna pravila funkcioniranja navedenih sustava. Navedenu uredbu je popratilo i devet pripadajućih izmjena.

Uredba Komisije (EZ) br. 1235/2008 od 8. prosinca 2008. o detaljnim pravilima za provedbu Uredbe Vijeća (EZ) br. 834/2007 s obzirom na režime za uvoz ekoloških proizvoda iz trećih zemalja. Proizvodi uvezeni iz trećih zemalja također mogu biti prepoznati kao ekološki ukoliko zadovoljavaju uvjete postavljene u Uredbi 834/2007 te ako su bili podvrgnuti kontroli od strane certificiranog kontrolnog tijela EU. Navedenu uredbu je popratila jedna pripadajuća izmjena.¹⁶

4.3. Kontrolni mehanizmi i stručni nadzor u RH

Prema Zakonu o provedbi Uredbe Vijeća (EZ) br. 834/2007 o ekološkoj proizvodnji i označavanju ekoloških proizvoda (NN80/13, 14/14) subjekti koji su uključeni u sustav ekološke proizvodnje podliježu stručnoj kontroli. Stručna kontrola obavlja se na temelju utvrđivanja usklađenosti i pojave nepravilnosti. Provodi se najmanje jednom godišnje, osim kod subjekata koji se bave trgovinom na veliko zapakiranom hranom i subjekata koji prodaju

¹⁵http://www.zelenazona.hr/home/wps/wcm/connect/zelena/zona/zivim_zeleno/zdrava_hrana/razvoj_organske_p_oljoprivrede_u_hrvatskoj_eu (preuzeto 03.10.2014.)

¹⁶ Ministarstvo poljoprivrede, <http://www.mps.hr/default.aspx?id=6184> (preuzeto 03.10.2014.)

svoje proizvode izravno korisniku ili potrošaču. Pored obvezne stručne kontrole subjekti ekološke proizvodnje također podliježu i kontrolama hrane prema Zakonu o hrani (NN 81/13) i pripadajućim pravilnicima.¹⁷

Broj stručnih kontrola ovisi o vrsti ekološkog uzgoja. Subjekt je obavezan kontrolnom tijelu omogućiti potpuni pristup svim dijelovima gospodarstva. Ako kontrolno tijelo posumnja u ispravnost načina ekološke proizvodnje ili vjerodostojnost određenog ekološkog proizvoda, poslati će uzorak tla ili biljke na nalizu u ovlaštenu laboratorij. Ovlaštena tijela koja obavljaju stručnu kontrolu u Republici Hrvatskoj navedena su u tablici 7.

Tablica 7. Popis ovlaštenih kontrolnih tijela za područje ekološke poljoprivrede

KONTROLNO TIJELO	ADRESA	KODNI BROJ
BIOINSPEKT d.o.o.	Đakovština 2, 31000 Osijek	HR-EKO-01
PRVA EKOLOŠKA STANICA d.o.o.	Kuraltova 8, 10000 Zagreb	HR-EKO-02
ZADRUGA AGRIBIOCERT	Veli dvor 11, 51513 Omišalj	HR-EKO-03
BIOTECHNICON d.o.o.	Hrvatskih iseljenika 30, 21000 Split	HR-EKO-04
HRVATSKE ŠUME d.o.o.	Vukotinovićeve 2, 10000 Zagreb	HR-EKO-05
TRGO-INVEST d.o.o.	Dragutina Rakovca 74, 35209 Bukovlje	HR-EKO-06
AUSTRIA BIO GARANTIE d.o.o.	Ruđera Boškovića 12, 40000 Čakovec	HR-EKO-07
BUREAU VERITAS d.o.o.	Linhartova 49a, 1000 Ljubljana, Slovenija	HR-EKO-08

Izvor: Ministarstvo poljoprivrede, <http://www.mps.hr/default.aspx?id=6184> (preuzeto 05.10.2014.)

Evidencija o proizvodnji ekološkog bilja vodi se u obliku zapisa i mora sadržavati podatke o korištenju gnojiva, sredstava za zaštitu bilja, kupnji poljoprivrednih proizvoda, urodu ekoloških kultura ili kulture koja je u prijelaznom razdoblju. Evidentirani podaci se moraju dokazati dokumentima te potvrditi usklađenost između ulaza i izlaza.¹⁸

Kada se nositelj gospodarstva odluči o prelasku na ekološku proizvodnju, obavezan je obavijestiti jedno od ovlaštenih kontrolnih tijela. Nakon toga, djelatnik kontrolnog tijela posjetit će poljoprivredno gospodarstvo radi obavljanja prve stručne kontrole i izrade zapisnika.

¹⁷ Kisić, I.: *Uvod u ekološku poljoprivredu*, Agronomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2014., str. 263

¹⁸ Musulin, D.: *Ekološka i integrirana poljoprivreda*, Osijek, 2013., <http://www.hah.hr/pdf/wfd2013/Musulin-Min-Polj-WFD2013.pdf> (preuzeto 05.10.2014.)

Nakon što kontrolno tijelo izvrši prvu stručnu kontrolu i dostavi zapisnik o prvoj stručnoj kontroli, zahtjev za upis se predaje prema Agenciji za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju (podružnici Agencije). Temeljem dostavljene dokumentacije Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju izdaje rješenje o upisu u *Upisnik subjekata u ekološkoj proizvodnji*.¹⁹

Slijedeći korak koji slijedi nakon toga je postupak potvrđivanja, odnosno certificiranja, a potvrđnicu također izdaje kontrolno tijelo. Postupak dobivanja potvrđnice preduvjet je za korištenje znaka *ekoproizvod*.

Znak *ekoproizvod* je garancija da je proizvod proizveden sukladno propisima o ekološkoj proizvodnji. Znak se dobiva na vrijeme od jedne godine, ili jedne vegetacije i uz deklaraciju potvrđuje kvalitetu proizvoda. Dobivanje znaka povezano je s cijelim sustavom kako proizvodnje tako i stručnog nadzora te certifikacije. Pravo na korištenja znaka *ekoproizvod* na svojim proizvodima imaju proizvođači koji su od pravne osobe za postupak potvrđivanja ishodili dokument zvan potvrđnica (certifikat).²⁰

Nakon dobivanja potvrđnice (certifikata) kako bi svoj proizvod obiteljsko gospodarstvo ili drugi gospodarski subjekt moglo plasirati na tržište sa znakom *ekoproizvod*, odnosno deklarirati ga kao ekološki proizvod, mora tražiti od Ministarstva poljoprivrede da se za taj proizvod izda *Rješenje o pravu korištenja znaka ekoproizvod*. Nakon toga svake se godine na novo mora obnoviti zahtjev za dodjelom eko markice za svaki pojedini proizvod.²¹

Integriranom poljoprivrednom proizvodnjom mogu se baviti fizičke i pravne osobe upisane u *Upisnik proizvođača u integriranoj proizvodnji* kojeg vodi Ministarstvo poljoprivrede u elektroničkom sustavu Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju.

¹⁹ Ministarstvo poljoprivrede, <http://www.mps.hr/default.aspx?id=6184> (preuzeto 5.10.2014.)

²⁰ Gospodarski list, <http://www.gospodarski.hr/Publication/2013/2/put-do-eko-markice-u-sedam-koraka/7752#.VE8I5lg6nhB> (preuzeto 05.10.2014.)

²¹ Grgić, I.: *Agroekonomski modeli u ekološkoj hortikulturnoj proizvodnji*, Srednja škola M. A. Reljkovića, Slavonski Brod, 2013., str. 55

Integrirana proizvodnja podliježe stručnom nadzoru kojeg provodi Poljoprivredna savjetodavna služba.²²

Poljoprivredna savjetodavna služba nadzire poljoprivredna gospodarstva najmanje jedanput godišnje u vegetacijskoj sezoni, uz kontrolu vođenja evidencija. Proizvođač koji je u sustavu integrirane proizvodnje obavezan je prijaviti se Nadzornom tijelu najkasnije do 31. prosinca tekuće godine za sljedeću godinu. Ako se prvi put uključuje u sustav integrirane proizvodnje, proizvođač se može prijaviti za stručni nadzor tijekom cijele kalendarske godine.

Stručni nadzor obuhvaća kontrolu na terenu najmanje jednom godišnje kod svih proizvođača u vrijeme vegetacije i kontrolu vođenja evidencije kod svih proizvođača sukladno *Pravilniku o integriranoj proizvodnji poljoprivrednih proizvoda*.

Nakon provedenog stručnog nadzora nad integriranom proizvodnjom djelatnik Poljoprivredne savjetodavne službe sastavlja zapisnik o izvršenom stručnom nadzoru. Kad se stručnim nadzorom integrirane proizvodnje utvrdi udovoljavanje propisanim zahtjevima integrirane proizvodnje, Poljoprivredna savjetodavna služba proizvođaču izdaje Potvrdu o integriranoj proizvodnji za jednu vegetacijsku sezonu.

Znak ekološkog proizvoda predstavlja dio ukupne kvalitete proizvoda. Taj znak potrošaču određenog ekološkog proizvoda daje dodatnu dimenziju pri pravilnom izboru između dva proizvoda iste namjene.

Potrošači kupovinom čine ekološki odabir kada između dva, inače slična ili jednaka proizvoda, odabiru onaj sa znakom ekoproizvoda. Na taj način potrošači odašilju proizvođačima jasan signal da će kupovati samo one proizvode koji nepotrebno ne ugrožavaju okoliš. Sve izraženija ekološka svijest stavila je pred proizvođače zahtjev da tržištu ponude proizvode koji udovoljavaju visokim ekološkim standardima. Ekološka prihvatljivost postala je dodatna kvaliteta proizvoda.²³

²² Pravilnik o integriranoj proizvodnji poljoprivrednih proizvoda, http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2012_12_137_2906.html (preuzeto 08.10.2014.)

²³ <http://www.quality.unze.ba/zbornici/QUALITY%202009/083-Q09-149.pdf> (preuzeto 11.10.2014.)

Znak hrvatskog ekoproizvoda se koristi pri označavanju, reklamiranju i prezentiranju ekoloških proizvoda, a njegov sadržaj, veličina i izgled su određeni zakonom. Koristi se za ekološke proizvode koji su proizvedeni sukladno propisima i pravilima za ekološku proizvodnju, koji su pod stručnom kontrolom i za koje je izdana potvrđnica da su proizvedeni sukladno propisanim temeljnim zahtjevima za ekološku proizvodnju. Pri označavanju, reklamiranju i prezentiranju ekološki proizvod mora sadržavati podatke koji su propisani Pravilnikom o označavanju, reklamiranju i prezentiranju hrane.²⁴

Slika 1. Znak za hrvatski ekoproizvod 2007.-2013. godine

Izvor: <http://www.agroportal.hr/vijesti/hrvatska/eko-proizvodom-za-iskorak/> (preuzeto 08.10.2014.)

Na slici 1. prikazan je stari znak ekoproizvoda koji se koristio od 2007. do ulaska Republike Hrvatske u Europsku Uniju. Od 01. srpnja 2013. u upotrebu je stavljen neobvezujući službeni znak za proizvode iz Republike Hrvatske koji su u sustavu ekološke kontrole (slika 2.).

Slika 2. Neobvezujući znak za hrvatski ekoproizvod od 01.07.2013. godine

Izvor: <http://www.ekomreza.org/tag/eko-proizvod/61> (preuzeto 08.10.2014.)

²⁴ Grgić, I.: *Agroekonomski modeli u ekološkoj hortikulturnoj proizvodnji*, Srednja škola M. A. Reljkovića, Slavonski Brod, 2013., str. 52

Znak ekološkog proizvoda mora biti jasno vidljiv, čitljiv i neizbrisiv te se u tu svrhu stavlja na prednju naljepnicu ili neposredno iznad prednje naljepnice ekološkog proizvoda, a to se radi utiskivanjem, otiskivanjem neizbrisivom bojom, naljepnicom ili privjesnicom.

Znak ekoproizvoda je okruglog oblika, zelene boje i otisnut na bijeloj podlozi. Veličina znaka ovisi o veličini ekoloških proizvoda. Ako upotreba znaka u boji nije praktično izvediva, moguće je koristiti znak ekoproizvoda u crno-bijeloj varijanti.

Slika 3. Obvezujući EU znak za ekološke proizvode iz EU država

Izvor: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-10-142_en.htm (preuzeto 08.10.2014.)

Pored neobvezujućeg znaka za hrvatski ekoproizvod pri označavanju, reklamiranju i prezentiranju ekoloških proizvoda obavezan je i EU znak za ekološke proizvode. Od 01. srpnja 2012. znak *Euro-leaf* (slika 3.) je obavezan na svim zapakiranim EU ekološkim proizvodima. Ostali privatni, regionalni ili nacionalni znakovi mogu se pojavljivati na EU ekološkim proizvodima, ali samo ako su proizvodi označeni službenim EU znakom.²⁵

Dobivanjem potvrde o integriranoj proizvodnji za određenu proizvodnu godinu potvrđuje se da proizvodnja udovoljava propisanom Pravilniku i Tehnološkim uputama. To znači da proizvođač može na svoje proizvode koji nisu podvrgnuti procesu prerade:

- staviti znak integrirane proizvodnje
- ili ih može označiti riječima: *poljoprivredni proizvod iz integrirane proizvodnje*.

Znak integrirane proizvodnje (slika 4.) okruglog je oblika, ispisan zelenim slovima na bijeloj podlozi. Kad uporaba znaka u boji nije praktično izvediva, moguće je koristiti znak integrirane

²⁵ Kisić, I.: *Uvod u ekološku poljoprivredu*, Agronomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu., 2014., str. 261

proizvodnje u crno-bijeloj varijanti. Promocija znaka integrirane proizvodnje kod šireg kruga potrošača, pridonijet će prepoznatljivosti kvalitete proizvoda. Takvi proizvodi postat će cijenjeni jer potrošači određuju zahtjeve za kvalitetom proizvoda te izravno utječu na način i suvremenost poljoprivredne proizvodnje.²⁶

Slika 4. Znak za hrvatski integrirani proizvod

Izvor: <http://www.agroklub.com/poljoprivredne-vijesti/postupak-stjecanja-znaka-integrirane-proizvodnje/8667/>

(preuzeto 08.10.2014.)

Mnogi potrošači uopće nisu upoznati sa označavanjem ekoproizvoda koje je uvedeno kako bi se baš njima omogućilo da se lakše orijentiraju na tržištu prema kvalitetnim proizvodima koji nisu dobiveni po cijenu ugrožavanja okoliša. Iz tog razloga vrlo je važno što više promovirati navedeni obvezujući EU znak za ekološke proizvode i hrvatski neobvezujući znak jer su oni jamstvo da su proizvodi zaista dobiveni ekološkom proizvodnjom.

4.4. Državne mjere za budućnost ekološke i integrirane poljoprivrede u RH

Kako bi došlo do unapređenja ekološke proizvodnje na prostoru Republike Hrvatske, Ministarstvo poljoprivrede je 2011. godine predstavilo Akcijski plan razvoja ekološke poljoprivrede. Osnovni cilj Akcijskog plana je povećanje udjela površina pod ekološkom proizvodnjom u ukupnim poljoprivrednim površinama u Republici Hrvatskoj do 2016. godine na 8% te se Vlada RH obvezala na njegovu provedbu.

²⁶ Poljoprivredna savjetodavna služba: *Postupak stjecanja znaka integrirane proizvodnje*, Zagreb, 2013., www.savjetodavna.hr/adminmax/File/integrirana%20proizvodnja/letak_integrirana_postupak_2013_opt.pdf (preuzeto 11.10.2014.)

Akcijski plan ima za cilj utvrditi što je potrebno kako bi se osigurao stabilan i dugoročan rast sektora ekološke poljoprivrede. On postavlja niz akcija odnosno mjera kojima će odgovorni sudionici poticati razvoj ekološke poljoprivrede a što će imati za cilj:

- educiranje i informiranje ekoloških proizvođača za stjecanje potrebnih znanja i informacija nužnih za uspješno poslovanje na gospodarstvima;
- potaknuti sve sudionike u lancu ekološke proizvodnje u stvaranju partnerskog odnosa (privatno–javno partnerstvo, lokalna uprava - škole, vrtići-);
- održati i potaknuti povjerenje i svijest potrošača o ekološkim proizvodima, točnim informacijama o načinima i ciljevima ekološke proizvodnje, značaju i kvaliteti ekološkog proizvoda te njihovom označavanju;
- potaknuti preradu ekološke hrane uključivanjem velikih gospodarskih subjekata u cilju dobivanja visokovrijednih proizvoda s dodanom vrijednošću te povećanja konkurentnosti ekoloških proizvoda;
- uspostaviti sinergiju s turističkim sektorom osobito u plasmanu ekoloških proizvoda;
- potaknuti stručnu i znanstvenu javnost da istraživačkim i znanstvenim radom verificiraju značaj i prednosti ekološke poljoprivrede.²⁷

Sukladno novim Uredbama Europskog Parlamenta i Vijeća (EU br. 1306/2013 i 1307/2013), u sklopu Zajedničke poljoprivredne politike EU u novom programskom razdoblju od 2014-2020. godine, jedan od ciljeva jest i podupiranje poljoprivredne prakse korisne za klimu i okoliš.

U sklopu poljoprivredne prakse korisne za klimu i okoliš postoje tri osnovna područja: održavanje trajnih travnjaka, raznolikost usjeva i osiguranje ekološki značajnih površina (EZP).

U ARKOD sustavu je potrebno evidentirati ekološki značajne površine (EZP), čija je glavna svrha očuvanje bioraznolikosti na poljoprivrednim gospodarstvima. Ekološki značajne površine su površine koje izravno utječu na bioraznolikost, poput obilježja krajobraza,

²⁷ Akcijski plan razvoja ekološke poljoprivrede u RH za razdoblje 2011.-2016., str. 3, <http://www.mps.hr/default.aspx?id=7882> (preuzeto 19.10.2014.)

graničnih pojaseva uz šume i vodotoke ili neizravno kroz smanjenu upotrebu sirovina, poput postrnih usjeva ili usjeva koji fiksiraju dušik.

Primjena tj. uspostava ekološki značajnih površina obavezna je od 1. siječnja 2015. godine za sva poljoprivredna gospodarstva koja posjeduju više od 15 ha površina pod oranicama i staklenicima/plastenicima. Navedena gospodarstva moraju osigurati najmanje 5% EZP od ukupne površine pod oranicama.²⁸

U sklopu novih mjera ruralnog razvoja definirane Zakonom o potpori poljoprivredi i ruralnom razvoju (NN 80/13) u 2014. godini osigurane su državne potpore za ekološku i integriranu proizvodnju. Maksimalna visina državne potpore za nacionalne mjere ruralnog razvoja u 2014. godini:

Ekološka poljoprivredna proizvodnja - godišnje, do:

- 4.300,00 kn/ha za povrće i višegodišnje nasade
- 2.646,00 kn/ha za oranice
- 1.323,00 kn/ha za livade i pašnjake

Integrirana poljoprivredna proizvodnja - godišnje, do:

- 1.000,00 kn/ha za povrće
- 800,00 kn/ha za oranice i višegodišnje nasade²⁹

²⁸ ARKOD, <http://www.arkod.hr/novosti/uvodenje-ekoloski-znacajnih-povrsina-ezp/> (preuzeto 19.10.2014.)

²⁹ Zakon o izmjenama i dopuni Zakona o potpori poljoprivredi i ruralnom razvoju, http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2014_03_41_731.html (preuzeto 19.10.2014.)

5. ZAKLJUČAK

Ovim diplomskim radom nastojalo se prikazati sustav ekološke i integrirane poljoprivredne proizvodnje u Republici Hrvatskoj, način na koji funkcionira, trenutno stanje i tendencije razvoja. Prema rezultatima koje smo saznali vidljivo je da Hrvatska spada u zemlje sa slabo razvijenim sektorom ekološke proizvodnje iako taj sektor pravno postoji već 13 godina za razliku od integrirane proizvodnje koja je relativno novi koncept za hrvatske prilike, ali se zasad vrlo dobro razvija.

Ono što je zajedničko razvoju ekološke i integrirane proizvodnje u Republici Hrvatskoj je dugogodišnji kontinuirani rast proizvodnje. I dok je taj rast značajan u sektoru integrirane proizvodnje gdje je broj površina u samo četiri godine premašio broj površina u ekološkoj proizvodnji za više od pola, razvoj ekološke proizvodnje se posljednjih godina usporio i kreće se umjerenim tempom. Posljedica toga mogu biti tržišna prilagođavanja tijekom ulaska Republike Hrvatske u Europsku uniju.

Vlada Republike Hrvatske prepoznala je strateški značaj ekološke poljoprivrede za razvoj ruralnih područja te je donošenjem Akcijskog plana za razvoj ekološke poljoprivrede 2011. godine odredila sebi za cilj 8% ukupnih poljoprivrednih površina pod ekološkom proizvodnjom do 2016. godine. To iz današnje perspektive zvuči nemoguće i najvjerojatnije vodi ka neuspjehu plana zato što je u ovom trenutku u Republici Hrvatskoj udio površina pod ekološkom proizvodnjom 3,12%, dakle nije ni polovica od očekivanih 8%, a do zadanog roka je ostalo samo 14 mjeseci.

Unatoč trenutnim lošim rezultatima ekološke proizvodnje i dalje je neupitan njen ogromni potencijal u Republici Hrvatskoj, uzevši u obzir njene reljefne, klimatske i biološke preduvjete jer interes za ekološku poljoprivredu postoji, sve je veća međusobna suradnja državnih tijela na promociji i poticanju ekološke poljoprivrede, sve je veća financijska potpora koja stiže iz Europske unije, a nedostatak ekoloških proizvoda na tržištu s obzirom na veliku potražnju te trendovi i današnji stil života idu u prilog toj tezi.

6. LITERATURA

Knjige:

- Kisić, I.: *Uvod u ekološku poljoprivredu*, Agronomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2014.
- Fanuko, N.: *Ekologija – udžbenik za stručne studije vinarstva i mediteranske poljoprivrede*, Veleučilište u Rijeci, 2005.
- Grgić, I.: *Agroekonomski modeli u ekološkoj hortikulturnoj proizvodnji*, Srednja škola M. A. Reljkovića, Slavonski Brod, 2013.
- Znaor, D.: *Ekološka poljoprivreda – poljoprivreda sutrašnjice*, Nakladni zavod Globus, Zagreb, 1996.

Internetske jedinice:

- Agroklub, <http://www.agroklub.com/poljoprivredne-vijesti/buducnost-poljoprivrede-je-u-sirenju-integrirane-proizvodnje/5909/>
- Akcijski plan razvoja ekološke poljoprivrede u RH za razdoblje 2011.-2016., <http://www.mps.hr/default.aspx?id=7882>
- ARKOD, <http://www.arkod.hr/novosti/uvodenje-ekoloski-znacajnih-povrsina-ezp/>
- Gospodarski list, <http://www.gospodarski.hr/Publication/2013/2/put-do-eko-markice-u-sedam-koraka/7752#.VE8I5lg6nhB>
- Lokvina d.o.o. za ekološku poljoprivredu, <http://lokvina.hr/zakonodavstvo-europske-unije-u-ekoloskoj-poljoprivrednoj-proizvodnji/>
- Ministarstvo poljoprivrede, www.mps.hr/default.aspx?id=6184
- Ministarstvo poljoprivrede, <http://www.mps.hr/default.aspx?id=5879>
- Musulin, D.: *Ekološka i integrirana poljoprivreda*, Osijek, 2013., <http://www.hah.hr/pdf/wfd2013/Musulin-Min-Polj-WFD2013.pdf>
- Petljak, K.: *Distribution channels of organic food in the Republic of Croatia*, Faculty of Business Excellence, Vol. 7 No. 1, 2013., http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=156309

- Petljak, K.: *Pregled razvoja i obilježja ekološke poljoprivrede u Republici Hrvatskoj*, Ekonomski Vjesnik / Econviews : Review of Contemporary Entrepreneurship, Business, and Economic Issues, Vol. XXIV No. 2, 2011.,
http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=113174
- Pejnović D., Ciganović A., Valjak. V.: *Ekološka poljoprivreda Hrvatske: problemi i mogućnosti razvoja*, Croatian Geographical Bulletin, Vol. 74. No. 1., 2012,
http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=128719
- Poljoprivredna savjetodavna služba: *Postupak stjecanja znaka integrirane proizvodnje*, Zagreb, 2013.,
www.savjetodavna.hr/adminmax/File/integrirana%20proizvodnja/letak_integrirana_po_stupak_2013_opt.pdf
- Pravilnik o integriranoj proizvodnji poljoprivrednih proizvoda, http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2012_12_137_2906.html
- Zakon o izmjenama i dopuni Zakona o potpori poljoprivredi i ruralnom razvoju,
http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2014_03_41_731.html
- <http://www.ekopoduzetnik.com/tekstovi/definicija-ekoloske-poljoprivrede-5635/>
- <http://www.quality.unze.ba/zbornici/QUALITY%202009/083-Q09-149.pdf>
- <https://toad.eesc.europa.eu/viewdoc.aspx?doc=ces/nat/nat596/hr/eesc-2013-02103-00-00-ac-tra-hr.doc>
- http://www.zelenazona.hr/home/wps/wcm/connect/zelenazona/zivim_zeleno/zdrava_hrana/razvoj_organske_poljoprivrede_u_hrvatskoj_eu

7. SAŽETAK

U ovom diplomskom radu prikazano je stanje ekološke i integrirane proizvodnje u Republici Hrvatskoj. Podaci pokazuju da površine i broj proizvođača oba sektora proizvodnje kontinuirano rastu iz godine u godinu. U 2003. godini u ekološkoj proizvodnji je bilo 130 proizvođača na 3.506 ha površina, što je iznosilo 0,26% ukupnih poljoprivrednih površina. Deset godina poslije, u ekološkoj proizvodnji se nalazi 1.609 proizvođača na 40.640 ha površina, a udio ekoloških površina u ukupnim poljoprivrednim površinama iznosi 3,12%. Što se tiče integrirane proizvodnje, u 2010. godini kada je počelo praćenje podataka, bilo je samo 23 proizvođača na 170,7 ha površina. Do 2013. godine broj proizvođača se povećao na 740 proizvođača, dok je površina je bilo 96.987 ha, što predstavlja veliki napredak. Integrirana proizvodnja ima udio od 7,4% ukupnih poljoprivrednih površina.

Ključne riječi: ekološka proizvodnja, integrirana proizvodnja, Republika Hrvatska, proizvođači, površine

8. SUMMARY

This thesis presents the state of the organic and integrated agricultural production in the Republic of Croatia. The data shows that the areas and the number of producers of both manufacturing sectors have been increasing steadily over time. In 2003, organic production counts 130 manufacturers on 3.506 ha, which accounted for 0,26% of total agricultural land. Ten years later, 1,609 producers participates in organic production on 40.640 hectares of land, while the share of land under organic production in total agricultural land accounts for 3,12%. As for the integrated production in 2010 when the data tracking began, there were only 23 producers on 170,7 ha. By 2013 the number of producers has increased to 740 producers, while the area was 96.987 ha, which represents a major progress. Integrated production accounts for 7,4% of total agricultural land.

Key words: organic production, integrated production, Republic of Croatia, producers, agricultural land

9. POPIS TABLICA

REDNI BROJ	NAZIV TABLICE	STRANICA
1.	Načini korištenja poljoprivrednih površina u ekološkoj proizvodnji u razdoblju 2003.-2013. godine	12
2.	Biljna proizvodnja u ekološkoj poljoprivredi po županijama u razdoblju 2008.-2012. godine	13
3.	Udio ekoloških površina u odnosu na ukupno poljoprivredno zemljište	14
4.	Ekološko stočarstvo u razdoblju 2009.-2013. godine	15
5.	Integrirana poljoprivredna proizvodnja u RH 2010.-2013. godine	19
6.	Integrirana poljoprivredna proizvodnja po županijama 2013. godine	20
7.	Popis ovlaštenih kontrolnih tijela za područje ekološke poljoprivrede	24

10. POPIS SLIKA

REDNI BROJ	NAZIV SLIKE	STRANICA
1.	Znak za hrvatski ekoproizvod 2007.-2013. godine	27
2.	Neobvezujući znak za hrvatski ekoproizvod od 01.07.2013. godine	27
3.	Obvezujući EU znak za ekološke proizvode iz EU država	28
4.	Znak za hrvatski integrirani proizvod	29

11. POPIS GRAFIKONA

REDNI BROJ	NAZIV GRAFIKONA	STRANICA
1.	Broj fizičkih i pravnih osoba u ekološkoj proizvodnji u RH u razdoblju 2002.-2013. godine	8
2.	Broj gospodarstava u ekološkoj poljoprivredi po županijama 2012. godine	9
3.	Poljoprivredne površine pod ekološkom proizvodnjom u RH u razdoblju 2002.-2013. godine	10
4.	Ekološki uzgoj životinja po županijama RH u 2012. godini	16
5.	Kretanje broja gospodarstava u integriranoj proizvodnji 2010.-2013. godine	17
6.	Broj proizvođača u integriranoj poljoprivredi po županijama 2013. godine	18

TEMELJNA DOKUMENTACIJSKA KARTICA

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Diplomski rad

Poljoprivredni fakultet u Osijeku

Sveučilišni diplomski studij, Agroekonomika

ANALIZA EKOLOŠKE I INTEGRIRANE POLJOPRIVREDNE PROIZVODNJE U REPUBLICI HRVATSKOJ

Tihomir Babić

Sažetak:

U ovom diplomskom radu prikazano je stanje ekološke i integrirane proizvodnje u Republici Hrvatskoj. Podaci pokazuju da površine i broj proizvođača oba sektora proizvodnje kontinuirano rastu iz godine u godinu. U 2003. godini u ekološkoj proizvodnji je bilo 130 proizvođača na 3.506 ha površina, što je iznosilo 0,26% ukupnih poljoprivrednih površina. Deset godina poslije, u ekološkoj proizvodnji se nalazi 1.609 proizvođača na 40.640 ha površina, a udio ekoloških površina u ukupnim poljoprivrednim površinama iznosi 3,12%. Što se tiče integrirane proizvodnje, u 2010. godini kada je počelo praćenje podataka, bilo je samo 23 proizvođača na 170,7 ha površina. Do 2013. godine broj proizvođača se povećao na 740 proizvođača, dok je površina je bilo 96.987 ha, što predstavlja veliki napredak. Integrirana proizvodnja ima udio od 7,4% ukupnih poljoprivrednih površina.

Rad je izrađen pri: Poljoprivredni fakultet u Osijeku

Mentor: doc. dr. sc. Tihana Sudarić

Broj stranica: 44

Broj grafikona i slika: 10

Broj tablica: 7

Broj literaturnih navoda: 22

Broj priloga: 0

Jezik izvornika: hrvatski

Ključne riječi: ekološka proizvodnja, integrirana proizvodnja, Republika Hrvatska, proizvođači, površine

Datum obrane:

Stručno povjerenstvo za obranu:

1. prof. dr. sc. Krunoslav Zmaić, predsjednik
2. doc. dr. sc. Tihana Sudarić, mentor
3. prof. dr. sc. Jadranka Deže, član

Rad je pohranjen u: Knjižnica Poljoprivrednog fakulteta u Osijeku, Sveučilištu u Osijeku, Kralja Petra Svačića 1d.

BASIC DOCUMENTATION CARD

Josip Juraj Strossmayer University of Osijek

Graduate thesis

Faculty of Agriculture

University Graduate Studies, Agricultural Economics

ANALYSIS OF ORGANIC AND INTEGRATED AGRICULTURAL PRODUCTION IN THE REPUBLIC OF CROATIA

Tihomir Babić

Abstract:

This thesis presents the state of the organic and integrated agricultural production in the Republic of Croatia. The data shows that the areas and the number of producers of both manufacturing sectors have been increasing steadily over time. In 2003, organic production counts 130 manufacturers on 3.506 ha, which accounted for 0,26% of total agricultural land. Ten years later, 1,609 producers participates in organic production on 40.640 hectares of land, while the share of land under organic production in total agricultural land accounts for 3,12%. As for the integrated production in 2010 when the data tracking began, there were only 23 producers on 170,7 ha. By 2013 the number of producers has increased to 740 producers, while the area was 96.987 ha, which represents a major progress. Integrated production accounts for 7,4% of total agricultural land.

Thesis performed at: Faculty of Agriculture in Osijek

Mentor: doc. dr. sc. Tihana Sudarić

Number of pages: 44

Number of figures: 10

Number of tables: 7

Number of references: 22

Number of appendices: 0

Original in: Croatian

Key words: organic production, integrated production, Republic of Croatia, producers, agricultural land

Thesis defended on date:

Reviewers:

1. prof. dr. sc. Krunoslav Zmaić, president
2. doc. dr. sc. Tihana Sudarić, mentor
3. prof. dr. sc. Jadranka Deže, member

Thesis deposited at: Library, Faculty of Agriculture in Osijek, Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Kralja Petra Svačića 1d.